

Konoplan

induplati

glasilo delovne organizacije

induplati jarše

LETO XXXV.

SEPTEMBER 1987

Popotniku, ki se vozi po »dolenjki«, se često ponujajo takšni prizori. Otroci si med počitnicami služijo denar tudi tako, da nabirajo gobe, ki jih potem prodajajo kar ob cesti. Te gobe so cenejše kot tiste s tržnice, pa še sveže so. Prodaja je včasih zelo uspešna, včasih pa malo marj, so povedali dekle in fanta s fotografije.

Oddelek konfekcije v Mokronogu

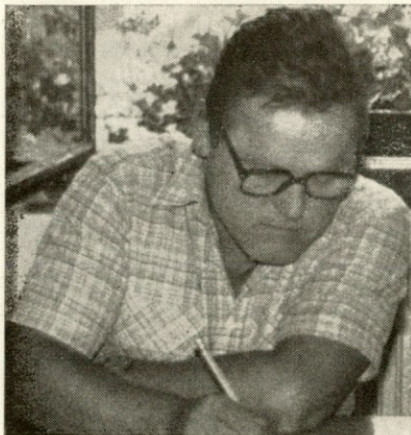
Prepričan sem, da le manjšina delavcev ve, da ima naša delovna organizacija en oddelek oziroma obrat tudi v osrčju Dolenjske, v Mokronogu. Oddelek je v okrilju TOZD Konfekcije. Sedeminsedemdeset delavk in delavcev dela v nekoliko preurejeni nekdanji šoli, h kateri je prizidano skladišče materiala.

V Mokronogu je bil oddelek ustanovljen leta 1975. Proizvodnja je bila usmerjena v izdelavo šotorskih kril. Ko je zmanjkalo tega dela, vodilni oddelka niso enostavno zaprli, temveč so iskali nove artikle, ki bi jih bilo možno delati tudi tako daleč stran od sedeža tovarne. Zaposleni v Mokronogu so zato šivali anorake, garaže, cerade, police za šotore ipd.

Ko se je Induplati v večji meri preusmerila v izvoz, so s tovrstno proizvodnjo poskusili tudi v Mokronogu. Čas je pokazal, da uspešno. Tako sedaj v Mokronogu izdelujejo v glavnem šotore za izvoz in prigrade.

Obratovodja konfekcije v Mokronogu STANE ŠTIH, je o tej poti povedal naslednje: »Delo za izvoznike je danes veliko bolj utečeno kot pred leti, ko smo šele pričevali z njim. Tuji partnerji imajo posebna naročila, svoje modele in razne podrobnosti, čemur se moramo prilagoditi, če hočemo sodelovati z njimi. Tako smo spomladani na primer naredili nekaj poizkusnih šotorov za danskega kupca. Danci so bili z njimi zadovoljni, zato je bil kasneje sklenjen zanimiv posel. Moram pa reči, da je za te šotore značilen drugačen pristop (v krojenju in šivanju) kot za šotore drugih kupcev ali naše domače šotore. Toda ko smo osvojili razlike v šablonah, je delo normalno steklo. Ugotovili pa smo celo, da smo s temi razlikami pridobili na času izdelave šotorov.«

Zaposleni v Mokronogu se srečujejo s precejšnjo utesenjenostjo prostorov, zato veliko pozornosti posvečajo najustreznejši preureditvi prostorov, da ne bi bilo nepotrebne prenašanja blaga in zastojev, ki so vezani nanj. Po obravnavi študij o učinkovitejši organizaciji dela so se spomladani odločili za preureditev šivalnice. Obratovodja oddelka in pobudnik te ideje Stih pove takole: »V reorganizacijo šivalnice smo vključili prestavitve šivalnih strojev iz sredine prostora na mesta ob steni in preureditev tehnologije. V začetku je marsikdo dvomil v povečanje proizvodnje zaradi premestitve strojev. Vendar pa se je zgodilo ravno to. Proizvodnja v letošnjem letu se je glede na lansko

Obratovodja oddelka konfekcije v Mokronogu Stane Stih pri pregledovanju delovnih nalogov.

leto izrazito povečala, približno za tretjino.

Premestitev strojev iz sredine prostora k zidu pomeni manj nepotrebne prenašanja blaga in drugega materiala od ene delavke do druge in ni več tolikšnega iskanja proizvodnih elementov kot prej.

Delavka ima sedaj vse, kar potrebuje za šivanje, pri roki. Sredina proizvodnega prostora je namenjena le prehodu in podajanju materiala od ene delavke do druge. Seveda s tem utesenjenosti še nismo odpravili, ker še vedno obstaja prenašanje materiala iz enega prostora ali nadstropja v drug prostor oziroma nadstropje. Sem pa prepričan, da je preureditev prostora pripomogla k večjemu preseganju norme. Težko bi namreč drugače pojasnili toliko večjo proizvodnjo ob istem številu zaposlenih.

Večja proizvodnja je deloma tudi odraz obnovljenega strojnega parka. Dobili smo nekaj šivalnih strojev znamke NECCHY in varilni stroj za prekrievanje šivov PFAFF. Obnova strojev je predvsem pripomogla k boljšemu delu in dobri kvaliteti proizvodov.«

V zvezi z reorganizacijo šivalnice me je zanimalo, kako so jo sprejemale delavke, torej tiste, ki so spremenjeni način najbolj občutile. Stih je povedal, da so pred preureditvijo prostora obstajali pomisleki. »Večjega nasprotovanja delavke niso izražale. Pri premeščanju strojev so celo same sodelovale. Če ne bi bili vztrajni, do sprememb morda sploh ne bi prišlo. Zaradi raznih pomislekov pa so ob reorganizaciji vsi rekli: »Če ne bo šlo po novem, se bomo vrnili na stari način dela.«

Vendar tega izreka ni bilo potrebno uresničiti. Se več. Ta postopek lahko imenujemo celo neke vrste »tehnična izboljšava«. Kako drugače pa naj nazivamo proces, ko je namesto planiranih 86 šotorov dnevno izdelanih 120 ter pri drugačnem modelu namesto planiranih 60 kosov sešitih 80 šotorov.

VERA STREL — šivilja

Vera je v oddelku konfekcije Mokronog zaposlena od leta 1975, od pričetka ustanovitve tega oddelka. Pred tem je ravno tako delala v Mokronogu, le v Rogu, ki je tistega leta prenehal obstajati.

Kot šivilja Vera v glavnem šiva sprednje stene šotorov. Poznana ji je tudi šivanje drugih sestavnih de-

lov proizvodov, ki jih izdelujejo v Mokronogu. Občasno, kadar je mojstrica odsotna, pa Vera opravlja njeno delo. Tako je bilo tudi tisti dan, ko sem bila na obisku v Mokronogu in je Vera vršila nadzor nad delom šivilj.

O težavah pri delu Vera ni govorila, niti se ni pritoževala nad normami. Omenila je le to, da ni pravično, da je za en delovni nalog norma od faze do faze enaka (npr. sestavljanje delov in šivanje zadrž ne gresta skupaj).

Šivilja Vera Strel občasno nadomešča tudi mojstrico

Tudi o reorganizaciji sva se pogovarjali. Dejala je, da so delavke prerazporeditve strojev zadovoljivo sprejele. »Marsikatera odvečna kretanja je z načinom sedanjega dela odpadla,« je podala primerjavo. »Seveda je marsikaj odvisno od spretosti delavke, kako okretna je pri delu in kako hitro dela. Vendar pa veliko pripomore k učinkovitejšemu delu sedanji sistem, ko si delovne faze sledijo druga drugi in ni treba prenašati materiala z mize na mizo. To poteka skoraj tako kot tekoči trak.«

Vera je pohvalila tudi nabavo nekaterih strojev, ki olajšajo delo ali skrajšajo proizvodni cikel. Zlasti so s to odločitvijo zadovoljne transporterke.

ANGELA PERSE — šivilja

Z naslednjo šiviljo v Mokronogu sem govorila pri njenem delu. Zmotila sem jo pri šivanju strehe za šotor SPLIT. Zavedajoč se, da je treba vsak trenutek izkoristiti za to, da se norma doseže ali celo preseže, Angela ves čas pogovora stroja ni ustavila, šivanje je prekinila le toliko, da je slišala moje vprašanje, sama pa je odgovore nizala kar med delom. Bila je bolj redkobesedna, kar me ne preseneča, saj je znano, da tisti, ki radi in uspešno opravljajo svoje delo, o njem neradi govorijo.

Angela je povedala, da je v oddelku Induplati v Mokronogu zaposlena tri leta. Pred tem je šivala v Ljubljani, a se je zaradi oddaljenosti raje zaposlila v domačem kraju. Sedaj vseskozi dela pri šivalnem stroju, ob katerem sem jo tudi slikala. Šiva pa različne dele šotorov — od oken do streh in drugo. Normo običajno preseže. Vendar je preseganje odvisno od vrste artikla. V povprečju pa znaša 20 odstotkov.

Dokler je bila sogovornica zaposlena v Ljubljani, je delala kot šivilja oblačil. Šivanje šotorov se razlikuje od šivanja konfekcijskih oblek. Vendar Angela meni, da se je možno vsemu privaditi oz. marsičesa naučiti. Zato ji dosedanje delo ne povzroča težav.

OLGA ABINA — klaserka OTK

Olga je v mokronoški konfekciji zaposlena od ustanovitve dalje, to je 12 let. Vseskozi opravlja delo klaserke. V teh letih je pregledala že nešteto artiklov. Za izpolnitev norme zadostuje pregled 35 do 40 šotorov. Natančnejše število je odvisno od velikosti šotora. Proizvode mora natančno pregledati. Zlasti mora biti pozorna na napake, ki so manj vidne, vendar zelo vplivajo na slabo kvaliteto proizvoda. Olga pove,

da jim strokovni delavci iz sedeža tozda Konfekcija pred vsakim novim artiklom pokažejo, na katere napake se morajo posebej osredotočiti. Najpogosteje so takšne napake dolgi vbodi, šivi brez sukanca, slaba napetost, neprišit gumb in podobno.

Kadar opazi Olga na izdelku napako, ga pošlje nazaj v proizvodnjo, da jo odpravijo. Kupcu je namreč potrebno odpošiljati blago brez napak, sicer se takoj pojavljajo drage reklamacije.

Olgino delo je takšno, da pri njem precej obremenjuje oči in noge, ker dela stoje. Vendar pravi, da z obojim zaenkrat nima težav. Občasno, kadar je proizvodov za pregledovanje bolj malo, pomaga pri pakiranju, tako da sprosti obremenjenost oči.

VALENTIN OŠTIR — vodja krojenja

V novejšem času je poklic krojač bolj slabo poznan. Za ženske — šivilje to ne velja, ker se za tovrstno šolo odločajo precej pogosto. To pa ne moremo trditi za moške. Ti bi bili vsi po vrsti raje mehaniki, električarji ipd., nikakor pa ne krojači. Vendar se med njimi najdejo tudi izjeme. Eden od njih je VALENTIN OŠTIR, ki je v Induplati

MOKRONOG zaposlen od leta 1976. Za krojača se je izučil pri obrtniku.

Valentin pa pri svojem delu ne šiva, temveč je krojilec oziroma natančneje, opravlja dela in naloge VODJE KROJENJA. V njegov delokrog spada odrejanje dela za obe izmeni, pisanje delovnih nalogov, pregled šablon, prek katerih se kroji, pa tudi krojenje, rezanje blaga in prelaganje materiala. Včasih v obeh izmenah skrojijo od 80 do 100 šotorov, kar zahteva od krojilcev precej dela in pozornosti.

Vodja krojenja nadzira osem delavcev. To niso samo krojilci, temveč tudi varilci poklopcev in šivilje spalnih prostorov.

Z Valentinom sva govorila tudi o tem, kako oziroma kje se je privadil krojenju. Povedal je, da je bil en dan v Jaršah, pri Stanetu Pislaku, ko so krojili še šotorska krila. Sedaj je pa pri svojem delu že tak mojster, da praktičnih prikazov več ne potrebuje.

Krojač Valentin v službi resda ne šiva. Vendar rad sede za šivalni stroj. Pravi, da je šivanje njegov hobi. »Šivam pa za tiste ljudi, ki niso po JUS, ki zaradi raznih telesnih posebnosti ne morejo kupovati konfekcijskih oblačil v trgovinah,« je na koncu nasmejjano dodal.

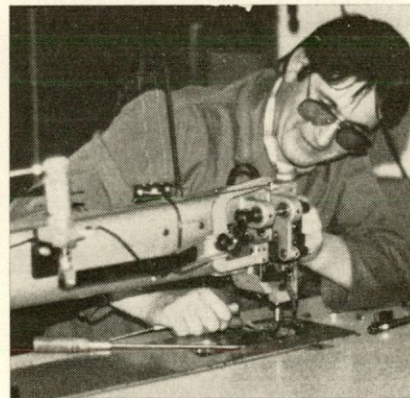
Pripravila L. L.

Šivilja Angela Perše.

Klaserka OTK Olga Albina.

Mehanik v Mokronogu Božo Kuhar.

TISKARNA V INDUPLATI

Kletni prostori PREDILNICE so po svoji »proizvodni« dejavnosti zelo pestri. V njih so klima naprave za predilnico, razvojni oddelek, tiskarna in še marsikaj drugega. Tokrat se bomo seznanili z delom v enem od teh prostorov, v TISKARNI. Tisto, kar sem želela izvedeti, pa še marsikaj drugega mi je o njej povedal LOVRO GIOVANELLI, ki opravlja delo MOJSTRA v tiskarni in je tukaj zaposlen od začetkov njenega delovanja.

Tovariš Lovro, vi ste se v tiskarni zaposlili takrat, ko je šele pričela z delovanjem. Kdaj je to bilo in s kakšnim namenom je bila ustanovljena?

Leta 1952 smo v sedanji sukalnici namestili stroje za tiskanje tkanin. Takrat smo v glavnem tiskali zavese,

prte in prtičke. Prihajala so tudi posebna naročila za potrebe armade. Tri sezone smo tiskali tudi ležalnike. Večje količine izdelkov smo še naprej vozili v tiskanje v Maribor. Pred tem letom so nam vse tiske opravljali zunanji sodelavci. Zato je ustanovitev lastne tiskarne pomenila precejšen prihranek pri času in denarju.

V kakšnih razmerah ste delali takrat na začetku?

Za razliko od današnjega postopka smo takrat uporabljali ROCNI TISK. Obdelane proizvode smo SUŠILI NA ZRAKU. Spočetka so bila barvila celo strupena. Vse, ki smo delali v tiskarni (na dveh in občasno še tretji izmeni nas je bilo približno 15), so pekle oči, v grlu pa nas je

(Nadaljevanje na 4. str.)

Mojster v tiskarni Lovro Giovanelli pri tiskanju »danske« poštne vreče.

(Nadaljevanje s 3. str.)

ščegetalo. Zato je za tiskarne, kjer je močno izparevanje, potrebna dobra ventilacija, ki pa seveda ne more odstraniti vseh negativnih učinkov.

Moram še dodati, da je bila v začetku tiskarna samostojna enota, kasneje pa se je pridružila oplemenitilnici, kamor spada tudi sedaj.

Starejši delavci še vedo, da je po nekaj desetletjih tiskarna prenehala delovati. Zakaj je prišlo do tega?

»Stara« tiskarna je prenehala delovati leta 1971. Razlog za njeno ukinitvev so bile predrage surovine v proizvodnem postopku. Postala je nerentabilna. Cenejše je bilo iskanje tiskarskih uslug izven delovne organizacije. Delovne pripomočke, pravzaprav so bile to štiri dvajset-metrške mize, smo razbili, v prostor pa namestili druge stroje.

Delavci smo bili prerazporejeni v druge oddelke v tovarni — v konfekcijo, čistilnico blaga, adjustirno, oplemenitilnico, predilnico in morda še kam.

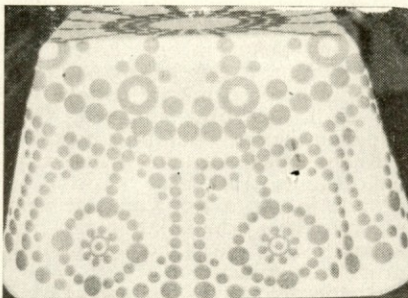
Kakšno delo ste po ukinitvi tiskarne opravljali vi?

Moja prva zaposlitev v delovni organizaciji je bila v tiskarni. V tovarni sem naredil tečaj za KVALIFICIRANEGA TISKARJA TEKSTILNE STROKE. Opravljal sem delo mojstra v tiskarni, ki vključuje izdelovanje šablon za tiskanje in vodenje priprave dela. Po letu 1971 pa sem bil sprva mojster v adjustirni, zatem pa mojster v oplemenitilnici.

Leta 1985 je tiskarna spet začela obratovati, seveda v čisto drugem prostoru in po drugačnem tiskarskem postopku. Kaj je pogojevalo njeno ponovno delovanje?

Pred približno petimi leti smo v Induplati pričeli izdelovati poštne vreče. Dve oziroma tri leta smo jih vozili v tiskanje v kamniški Svila nit. Te usluge so bile precej drage. Prihajalo je do težav s prevozi, tako da smo večkrat komaj ujeli zadnji rok za odpremo vreč kupcu. Ker so bila naročila za poštne vreče vse večja, se je porodila zamisel, da bi jih tiskali doma. Naša tehnična služba, predvsem pa IVO SEŠEK, so se za to zelo zavzeli.

V zagon tiskarne je bilo vloženih zelo malo investicijskih sredstev. Za sušenje tiska smo usposobili peč od nekdanjega plastificirnega stroja. V njej so pred večimi leti metalizirali

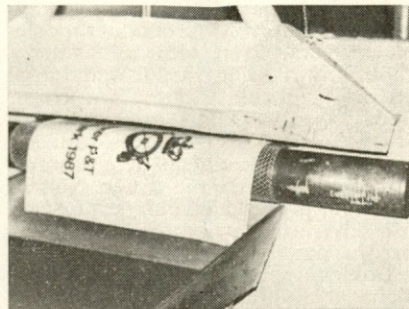
Vzorec prta, kakršnega so pred veliko leti tiskali v tiskarni. Takšen prt najbrž pri marsikateremu bralcu še vedno krasi okroglo vrtno mizo.

in plastificirali platno. Potem peči dolgo časa niso uporabljali, ker je bilo tržišče prezasičeno s takšnim platnom. Po nekaj letih pa je sedaj spet uporabljiva, resda za čisto drug namen. Poleg tega so omenjeni delavci skonstruirali projekt za vrtljivo mizo, na kateri tiskamo vreče. Vrtljiva miza pomeni prihranek pri času, saj ni treba prenašati šablon z ene vreče na drugo, temveč potujejo vreče do šablone. Vsa ta delovna sredstva pa smo postavili v prostor, v katerem je za časa direktorja Marina deloval stroj za izdelavo pliša.

Ali so na začetku delovanja tiskarne nastopile kakšne tehnične težave?

Delavka vlaga potiskano vrečo v sušilni stroj.

Tiskarsko-sušilni stroj je opravil svoje delo.

Poskusno obratovanje tiskarne je trajalo dva meseca. V tem času smo odpravili razne manjše napake v proizvodnem procesu. Sušilni stroj je namreč slabo sušil ali pa žgal. Ko smo pravilno nastavili grelce, so omenjene težave odpadle.

Kaj sedaj tiskate?

Trenutno tiskamo poštne vreče za danskega kupca. Tiskali pa smo tudi avio in poštne vreče za domači trg (za Narodno banko Srbije, za Narodno banko Jugoslavije).

Važe delo je vezano na normo. Kolikšna je ta?

Norma je skupinska. Pri »danskih« poštah se zahteva za eno izmeno, da pri tiskanju opravi 682 tiskov, to je 341 vreč, ker so vreče potiskane na obeh straneh. Za sušenje in kondenziranje ter pakiranje se zahteva 1552 kosov, ker stroj hitreje teče. Vsaka vreča pa gre štirikrat skozi stroj.

Ce nenehno delamo, normo lahko dosežemo. Običajno jo za kakšnih 10 do 15 odstotkov celo presežemo, če nam stroj ne dela težav.

Izkušnje iz preteklosti kažejo, da obratovanje tiskarne ni nenehno uspešno, temveč v posameznih obdobjih. Kaj menite, kako bo z njo vnaprej? Od česa je odvisno delo tiskarja?

Trenutno so poštne vreče zelo prodajen artikel, bolj kot drugo blago. Zato smo imeli kakšen mesec ogromno dela, tako da smo morali delati celo v treh izmenah. Obstoj oziroma delovanje tiskarne pa je odvisno od naročil, ki vključujejo tudi tisk. Zaenkrat je do sredine septembra še dovolj dela, za naprej pa tudi upam, da se bo kaj našlo.

Lada Lavrič

UPOR, UPOR

Glej, nemirna je danes noč;
v snu zagledam živ obroč —
obroč obrazov trpečih,
obroč teles ječečih.

Zakaj stoje tu ta telesa suha?
Iz prsi se izvije krik: »Kruha, kruha!
In razumem zdaj poglede jokajoče,
razumem, kaj ta množica hoče.

Prikaže tam sprevid se mali.
Mislec, da bodo lačnim kruha dali,
z žarečimi očmi gospode gleda
množica lačna in bleda.

Oblásti svoji gledajo v obraz
in poslušajo ukaz:
»Nehajte, prekleti, brez upora,
delati se mora, mora, mora!«

In zarjul nekdo je v prvi vrsti,
v pest se stisnili so prsti:
»Ne mi, vi ste prekleti,
ki hočete vso kri iz nas izžeti,

ne bomo delali za vas!«
Gospodom pljunil je v obraz.
Se v hipu umaknil je tiranov zbor,
a množica kriči: »Upor, upor!«

KATARINA LETNAR

Obiski pri upokojevcih

Vsako leto v septembru praznuje delovna organizacija tovarniški praznik. Takrat je čas, da se ozremo na prehojene poti. Pa tudi spomin na sodelavce, ki so ustvarjali preteklost, spada zraven. Naših upokojevcem je lepo število. Precej je takšnih, ki so tovarni ostali zvesti od prvega dne zaposlitve dalje. Se več pa tistih, ki so vanjo prihajali prek 20 let in tukaj dočakali upokožitev. S tovarno so živeli v dobrem in slabem, tako kot tudi vsakdanje življenje sestavljajo lepi in žalostni trenutki.

Dokler so naši sedanji upokojevcem še prihajali na delo, je bil njihov tempo bolj ali manj poznan. Tretjino dneva so bili v službi. Eno tretjino so prespali. Ostala tretjina pa je bliskovito minila v ukvarjanju z domom, družino, z iskanjem dodatnega zaslužka, morebiti celo s kakšno interesno dejavnostjo. Poleti dopust na morju, pozimi morda za nekatere smučanje. Dnevi so minevali, leta so tekla... Dokler ni prišla upokožitev. — Kaj zdaj? Spremenjeni dnevni ritem zahteva drugačne navade, obnašanje in celo mišljenje. Kako sprejemajo tretje življenjsko obdobje naši upokojevcem, pa boste boljše zvedeli, če boste prisluhnil njihovim izjavam.

PRI OSEMDESETIH SE BREZ OČAL

Najstarejši od vseh upokojevcem, ki sva jih konec avgusta obiskali s socialno delavko, je **IGNAC ŽARGI iz Zg. Jarš 4**. Na dan najinega obiska je sedel pred hišo za mizo in prebiral časopis. Seveda brez očal. Med razgovorom je večkrat vstal izza mize in s pripomočkom za odganjanje muh miril domačega psa, ki naju ni bil preveč vesel. Tako sem opazila, da ga noge kar dobro nesejo.

»Zdrav sem, zdrav!« je pričel Ignac, ko je videl, da sem se začudila nad tem, da bere brez očal. »Zdrav sem, pa čeprav sem se upokojil nekako takrat, ko sta se vidvi šele rodili,« naju je zbadel. Leta 1964, ko se je Ignac upokojil, sva midve sicer že bili na svetu, vendar še v plenica in na majavih nogah.

Ignac je odšel v pokoj s skoraj 40 leti delovne dobe. Natančneje, delal je 39 let in 3 mesece. Kot 16-letni fantič se je zaposlil v Induplati leta 1924. Prišel je kot dvoriščni delavec. Kasneje je bil štiri leta za kurirja. Iz domžalske pošte je prinašal denar in pisma, tja pa odnašal pakete in ostale stvari, ki so nato romale v svet. Prevažal se je s kolesom, v času velikega snega pa je hodil peš. To delo ga ni veselilo, raje bi delal samo na enem mestu. Zato je odšel v 'prejemarno', kjer je ostal do upokožitve. Tu je opravljal različna dela, najdlje pa je bil pri strižnem stroju. Tako si je prislužil pokojnino, ki znaša okrog 200.000 din. Pravi, da mu zadostuje za preživljanje življenjske jeseni pri snahi in sinu. Po udari pa, da v gostilno ne zahaja, ker bi potem ti milijončki hitro pošli.

Odkar je upokojen, marsikaj postori okrog doma. Pred leti je z gledno skrbel za velik zelenjavni in sadni vrt okrog hiše, v katerem je jablane zasadil že trikrat, tako da vedno bogato rodijo. Lansko leto je skuhal celo 85 litrov sadnega žganja. »Letos ga pa ne bom niti litra, saj ni jabolk,« pove in se žalostno ozre na prazne kroš-

nje dreves. Sedaj je skrb za vrtove prepustil snahi, ki je tudi že upokojena. Sam še vedno našaga polena za gospodinjstvo in kaj malega pospravi okrog domačije. Zlasti rad pa prebira dnevne časopise.

Nad svojim življenjem se sogovornik ne pritožuje. Pravi, da se s snaho zelo dobro razumeta, saj ona skrbi zanj, odkar mu je umrla žena. Z zdravjem nima težav. Odkar je upokojen, je bil vsega skupaj le sedem tednov v bolnišnici. Pa še takrat ni bilo pretirano hudo. Nobena hrana mu ne škoduje. »Jem vse, kar mi dajo na krožnik. Tudi svinjino. Rad pa spijem kozarček dobrega vina,« pove Ignac, zadovoljen s svojo prebavo, saj mu je zdravnica nekoč odsvetovala uživanje svinjskega mesa in alkoholnih pijač.

Ignac je še vedno prava korenina. Veder, bister in vitalen. Na potepanja ne hodi, najraje je doma. Vendar pa izletov z upokojevcem Induplati ne bo opustil, dokler mu bo dopuščalo zdravje. Nanje ima prijetne spomine. Tako kot na marsikaj od tistega, kar je minilo.

ZAPOSLENA TUDI V DOMU UPOKOJENCEV

Nekaj upokojevcem **INDUPLATI** preživlja jesen življenja tudi v **DOMU UPOKOJENCEV DOMZALE**. Obiskala sem dve upokojenki — **ŠTEFKO CAJHEN** in njeno teto **ANGELO CAJHEN**. Obedve sta se obiska razveselili in sta mi marsikaj povedali. Le slikati se nista pustili. »Saj naju poznajo,« je za obe spregovorila Štefka, ko sem omenila, da bi se ju marsikdo iz slike laže spomnil kot pa samo po priimku in imenu.

ŠTEFKA je rojena leta 1924. Doma je iz Rodice. Nekaj mesecev je delala v Mlinostroju in Papirnici, potem pa je bila 33 let v Induplati v PREDILNICI. Tukaj je opravljala delo čistilke. Ker je zbolela na živcih, se je invalidsko upokojila. Njena pokojnina je zato nizka, znaša okrog 110.000 din. Vsi upokojevcem v Domu prejemajo žepnino v višini 10 odstotkov od prejete pokojnine. To pri Štefki znese le nekaj prek 10.000 din, zato dodatno služi, da si lahko privoščijo kakšno kavico več. V Domu opravlja delo telefonista, za kar dobi trenutno nekaj več kot 10.000 din.

Na zaposlitev v Induplati ima Štefka lepe spomine. »Z mano so bili vsi dobri. Lepo smo se razumeli med seboj. Prihajalo je tudi do občasnih navzkrižij, vendar niso bila dolgotrajna, vedno smo jih poskušali zgladiti.« Ko se je spominjala dela, ki ga je opravljala in sodelavcev, s katerimi je bila v vsakdanjih stikih, je dejala, da bi si rada še kdaj ogledala Induplati, posebej pa predilnico. »Vsaj obratovodjo Ručigaja pozdravite,« mi je naročala. »Zanj vem, da še dela, drugi so mi že kar nekako ušli iz spomina.« (Mislim, da bo tovariš Ručigaj med prebiranjem teh vrstic opazil svoje ime in se spomnil zveste sodelavke).

Štefka je v domžalskem Domu upokojevcem že devet let. V prostem času se rada sprehodi po okolici Doma. Rada gre tudi domov na Rodico, če jo pride iskat bratova družina. Ko je zunaj slabo vreme, se ukvarja z ročnimi deli. Velikokrat bere tudi knjige iz domske knjižnice. Od prve do zadnje strani pa prebere Konoplan. Televizije skorajda ne gleda, ker jo pri tem pričnejo boleti oči.

Sogovornica pravi, da v Domu ničesar ne pogreša. Hrana je pestra, enkrat boljša, drugič slabša. »Tako kot doma,« doda Štefka. Občasno jo obiščejo domači. Kakšnih pretiranih želja pa nima, zato ji bivanje v Domu ne predstavlja večje muke.

Ignac Žargi iz Zg. Jarš.

SOBOTNI ŠIHT JE NEKDAJ ZAKLJUČILA PESEM

V DOMŽALAH, v neposredni bližini gostišča Nagelj, živi upokojenka **IVANKA ŠIMIC**. Ivanka je dolga leta delala v Induplati. Povedala je celo natančen datum, kdaj je vstopila v naš kolektiv in kdaj je odšla iz Jarš. Z delom v Induplati je pričela 1. aprila 1957. Petnajst let je služila kruh v Svilanitu, kot tkalka. Upokojila se je invalidsko — »komaj devet mesecev mi je manjkalo do polne pokojninske dobe,« pravi in nadaljuje, »rada bi potegnila do konca, a ni šlo, srce mi je preveč nagajalo.«

Ivankina pokojnina je nizka. Zadnji mesec je prešla okrog 110.000 din. A se ne pritožuje nad njo. Saj na velikem domačem vrtu lahko marsikaj pridela. Poleg tega pa je cenejše tudi življenje z družinami svojih otrok, s katerimi si delijo prostorno stanovanjsko hišo. Pač pa Ivanko bolijo nizke ODPRAVNINE za delavce, ki odidejo v pokoj z nepolno pokojninsko dobo. Tem gre po našem pravilniku nagrada v višini dveh povprečnih osebnih dohodkov na zaposlenega v Sloveniji v preteklem letu. Tisti, ki se upokojijo s polnimi leti, pa dobijo nagrado v višini treh osebnih dohodkov. Ivanki se takšno ločevanje zdi nepravilno. Ob upokojitvi bi morali na vse delavce gledati enako, saj so vsi prispevali k razvoju tovarne.

S sogovornico sem klepotala na njenem domu, v dnevni sobi, ki je urejena v posebnem slogu. Grobi omet in naravni les, v nekaterih detajlih celo surov, neobdelan, je čudovito dopolnjeval Ivankino obujanje spominov. Opazila sem, da ima izreden smisel za detajle v dogajanju pred desetletji in za številke oziroma datume.

Neizbrisni so spomini na delo v tkalnici: »Rada sem delala pri statvah. Z zadovoljstvom sem gledala nastajajočo tkanino. Čolniček je neutrudno brzel sem in tja in tkal nitke v celoto. Valj, na katerega se je navijala tkanina, je bil iz ure v uro širši. Vonj po stroju in otip blaga mi še sedaj ne gre iz glave. Če kje zagledam statve, me kar prime, da bi jih pogrnala in gledala neutrudno tkanje, novo tkanino.« Delovni proces v tkalnici je enoličen, toda Ivanka je pokazala, da ima v sebi tudi nekaj lepote. »Delo je takšno in toliko vredno, s kakršnimi očmi gledaš nanj!« pove.

Zanimivi so bili tudi zaključki delovnega dneva. »Ko smo ob popoldnevih in sobotah končale z delom, smo počistile okolico strojev. Ves čas smo prepevale. Stare, domače pesmi. Pesem iz desetih, dvajsetih ali celo več grl je donela v veliki avli. Prepevale pa nismo samo pri strojih. Tudi ko sem delala v skladišču, smo večkrat zapele. Danes tega ni več. Če je možnost,

Ivanka Šimic iz Domžal.

vključijo radio. Če pa te ni, so ljudje na delu tiho in samo premišljujejo. Zato ni čudno, da se težko sprosti tudi po končanem delu.«

Ivanka je opisala tudi to, kako so nekoč malicali. »Pred precej leti, ko v Jaršah še ni bilo menze, so iz Restavracije razdeljevali malice na dvorišču pod kostanjem. Malicali smo na klopeh, ki so bile postavljene ob stengah proizvodnih obratov. Najraje smo jedli »špeh«, žemlje in pili jabolčni sok. Tople malice smo jedli v pravih vojaških posodah. Imeli smo enolončnice, s klobasami ali hrenovkami. Nad hrano se nismo pritoževali. Tistim, ki smo okusili medvojno in povojno pomanjkanje, se nobena hrana ni priskutila. Med malicanjem so po zvočniku oddajali različna obvestila, opozorila in podobno ter glasbo. Vrteli so celo glasbo po željah, ob rojstnih dnevih sodelavcev. Tiste pol ure je zato kar prehitro minilo.«

Ko sva popili kavo in ko je Ivanka prižgala drugo cigareto, sva se iz preteklosti preselili v sedanje življenje, življenje po upokojitvi. Zanimal me je njen delovni dan, kaj počne, da ji ni dolgčas. »Dolgočasja zame ni. Čeprav vstajam okrog 6. ure, je včasih dan celo prekratek. Ker imam težave z zdravjem, mi precej časa vzame pospravljanje po stanovanju. Vsak dan vodim vnuka v vrtec in odhajam ponj. Ob dopoldnevih nakupujem. Redno se zglašim pri nepokretni tači. Rada poklepem z znanci, s sosedi. Zvečer pa obvezno gledam dnevnik na avstrijski televiziji. Velikokrat moram iti tudi na preglede v Klinični center v Ljubljano.«

Ivanka se ukvarja tudi s konjički. Zelo rada bere knjige. Vse od kriminalk naprej. Poleg tega ne izpusti nobenega dobrega filma na televiziji. Najrajši od vsega pa rešuje križanke. Tudi zato, ker je bila že velikokrat izžrebana. Pravi, da se pri reševanju križank sprosti in umiri. Lahko pa dodam, da si tudi bistri duha in uri spomin, kar je za ljudi v tretjem življenjskem obdobju precejšnjega pomena.

OPTIMIZEM — ČUDOVITA ŽIVLJENJSKA LASTNOST

Po delovnih organizacijah je zaposlenih precej zakoncev. Nekateri so se spoznali in poročili takrat, ko so delali na različnih krajih. Potem pa se je eden zaposlil v zakončevem podjetju — morda zaradi racionalnejšega prevoza, varstva otrok, bližine in podobno. Drugi pa so postali par tako, da so se spoznali ob različnih priiskih v tovarni, pri čemer zakonca potem nista več menjala delovnega okolja. Tisti, katerim je usoda naklonjena, se v tem podjetju tudi upokojijo, tako da mož in žena skupaj obujata spomine na sodelavce.

S socialno delavko sva obiskali tudi nek tak upokojenski par. **STEFAN in MILENA MRVAR** iz Zg. Jarš 21 sta oba delala v INDUPLATI. Nista se spoznala v tovarni, tukaj sta se zaposlila že kot mož in žena. Opravljala pa sta različno delo. On je bil telefonist, ona šivilja.

Stefan je Dolenjec. Rojen je bil leta 1931 v Žužemberku. Milena pa je sedem let mlajša in rojena Ljubljancanka. Življenjsko pot obeh zakoncev je usoda zaznamovala že v otroštvu.

Sredi vojne vihre so Stefana, takrat 12-letnega fantiča, zadeli delčki tempirane letalske bombe. Posledice so bile hude. Raznobarven svet je nenadoma postal enoličen, črn. Oslepel otrok je bil ena neštetihih civilnih žrtev vojne. Toda življenje je teklo dalje. Fant pa se je naučil »gledati« okolje z rokami in ušesi. Močna volja ga je gnala v svet. V Ljubljani se je izučil za pletarja. Tu je nekaj časa delal v pletarski delavnici. Zatem je odšel v takšno delavnico v Kamnik. Kasneje je bil zaposlen še v Titanu, potem je odšel v Induplati, kjer je bil 21 let, do upokojitve pred sedmimi leti.

Tudi žena Milena je invalidka, z 80-odstotno telesno okvaro. V otroštvu je izgubila obe nogi. Sedaj uporabljata protezo, ki ji pri hoji kar dobro služi. Avto pa ima prirejen tako, da ga krmili ročno.

Kljub udarcu iz otroštva se je Milena kmalu osamosvojila. Najprej je bila zaposlena v Valdoltri. Potem je odšla v kamniški Svilanit. Od leta 1959 do lanskega leta pa je delala v Induplati kot šivilja — »pri tovarišu Pislaku«, je poudarila.

Zakonca živita v stanovanju delovne organizacije in imata dva sinova. Odkar sta upokojena, sta si tudi gospodinjska opravila nekoliko porazdelila. On zelo rad kuha, žena pa nakupuje. Seveda to ni edina stvar, ki zapolnjuje proste dneve. Štefanov hobi je še vedno plehtarstvo. Če le dobi vrbove veje, rad poplete kakšno steklenico. Takšne pletenke so zelo praktične, saj so bolj varne pred poškodbo kot »gole« steklenice. Pa tudi na pogled so zelo lepe. Posebno zato, ker je to ročno delo in so izdelane iz naravnega materiala. Vendar je sogaovornik potožil, da je zadnji čas v okolici vse manj vrb, tako da mu primanjkuje surovin za njegov konjiček.

Tudi Milena ima hobije. Zelo rada bere in šiva. Brnenje šivalnega stroja ji je še vedno ljubo. Tega niso pozabili niti v delovni organizaciji. Zato občasno, ko želi imeti kakšen kupec v trgovini na hitro sešit nek proizvod, pridejo po Mileno, ki jim rada ustreže.

Obema partnerjema pa je skupno, da rada hodita na izlete oziroma potepanja, kot jim pravi Milena. Zelo sta družabna, zato imata velik krog znancev širom Slovenije, ki jih obiskujeta ob prostih vikendih. Konce tedna rada preživljata na bolj mirnem kraju kot pa je središče Jarš, kjer ju celo ponoči moti hrup s ceste in bližnjega železniškega tovornega postajališča.

Poleg tega sta še vedno družbenopolitično precej aktivna. Delata v organih krajevnih skupnosti Jarše-Rodica. Milena je vključena v tukajšnje Kulturno društvo. Štefan je aktiven v organizaciji ZK in pri republiški Zvezi društev civilnih invalidov vojne, kjer je bil celo predsednik.

Obadva sta tudi redna vsakoletna krvodajalca. On je letos kri oddal že petindvajsetič, ona pa dvaindvajsetič. Zanimivo je, na kakšen način sta postala krvodajalca. Ker imata različne Rh faktorje, sta jima dva otroka umrla takoj ob rojstvu. Potem je znanost toliko napredovala, da je Milena ostala dva rodila predčasno, vendar so jima takoj po porodu zamenjali kri. Ko je Štefan videl, kako velikega pomena je kri za nekoga, da zamenjava krvi pomeni ODLOČITEV ZA ŽIVLJENJE, je sklenil, da bo vnaprej redno oddajal kri. Ta sklep tudi uresničuje. Kasneje pa se mu je pridružila še žena.

Življenje Stefana in Milene je skromno. Njuna pokojnina je nizka. Mož je prejel v avgustu 127.000 din, žena pa 128.000 din. Milena občasno zasluži kakšen dinar, tako da ju stiska ravno ne pesti. Poleg tega na majhnem vrtičku pridelata najnujnejšo zelenjavo za gospodinjstvo. Stroškov pa imata kar precej. Stanovanje, v katerem živita, je ogromno, tako da trenutno znaša najemnina zanj in za garažo 50.000 din mesečno. V velikem stanovanju z izredno visokimi stropi je tudi ogrevanje drago. Pa še uporaba avta pomeni precejšnjo obremenitev družinskega proračuna. Vendar brez njega ne moreta biti. Predstavlja jima življenjsko nujo, sicer bi morala za prevoz iz trgovine vedno koga prositi. Nuja pa je še marsikateri predmet v njenem snažno urejenem stanovanju, saj jima lajša izvrševanje opravil, ki jih zdrav človek naredi mimogrede.

Štefan in Milena Mrvar iz Zg. Jarš.

NAJLEPŠE OB TOVARNIŠKIH PRAZNIKIH

V neposredni bližini tovarne, v prostorih nekdanje ambulante živi 62-letna upokojenka **PAVLA MATIČIČ**. V izredno okusno opremljenem stanovanju uživa zaslužen pokojnino že 13 let. Pavla ima polno pokojninsko dobo. 28 let je delala v Induplati, med vojno pa 3 leta v Tosami, pri tedanjem Kocjančiču.

Pavla Matičič iz Zg. Jarš.

V Induplati je Pavla vseskozi delala v PRIPRAVLJALNICI. Pravi, da je delala na vseh strojih. **»Največkrat in tudi najraje sem delala ponoči, da sem podnevi lahko pazila na otroke.«** Na svoje delo v tovarni ima Pavla lepe spomine. Poprijela je za vse, kar so ji naročili nadrejeni. Tudi delavke so bile zelo solidarne med seboj. Druga drugi so pomagale pri delu. Med delom so se večkrat povesele, toda to ni vplivalo na slabše doseganje norme. **»Bile smo kot ena družina,«** pove Pavla, ko se spomni že pokojne sodelavke Valči Božič in njenih dogodivščin ter pripravljenosti na smeh v najtežjih trenutkih.

Marsikaterega dogodka iz obdobja, ko je še delala, se spominja Pavla. **»V tovarni so obstajale raznovrstne kulturne in športne prireditve. Vseh se nisem mogla udeležiti, ker sem bila prezaposlena z mojimi tremi hčerkami. Bila pa sem navzoča skoraj na vseh prireditvah, ki so jih organizirali ob tovarniškem prazniku. Zelo dobro se spomnim praznovanja ob 50-letnici obstoja delovne organizacije. Na tovarniškem dvorišču smo postavili velik šotor, da bi nas varoval v primeru dežja. Na družabno prireditev so bili povabljeni vsi delavci in upokojenci Induplati. Celo iz ljubljanskega Radia so nas prišli posneti.«**

Kot da bi se dogajalo včeraj, je Pavla do potankosti opisala prireditev ob tovarniškem srečanju. **»Enkrat, vem le, da ni bilo ob prej omenjeni 50-letnici tovarne, smo imeli na tovarniškem igrišču raznovrstne igrice. Delavke so tekmovali v previjanju preje. Druge so se pomerile med seboj v teku v vrečah. In še številna tekmovanja so bila na vrsti. Smeh naših delavcev je preplaval celotno Jarše, veseli obrazi pa se niso zresnili še nekaj dni.«**

Pavla ni pozabila tudi obdobja, ko je imela tovarna svoj avtobus. Z zanosom so se z njim vozili v Umag in gradili dom za preživljanje dopusta in oddiha na morju.

Ko so otroci odrasli, pa je Pavlo zamikal tudi širši svet. Ne samo pot do tovarne in nazaj ali v Umag. **»Veliko sveta sem videla. Bila sem v Parizu, Londonu. Oglekala sem si lepote antične Grčije, videla zanimivosti Monaca, pa San Rema in Nice. Bila sem celo v Afriki, v Alžiru.«**

Potem je prišla upokojitev oziroma dan, ko je bila Pavla zadnjikrat v tovarni. **»Sodelavke so zadnji dan**

(Nadaljevanje na str. 8)

(Nadaljevanje s 7. str.)

delo v tovarni pripravile tako lepo, da ga ne bom nikoli pozabila. Nakupile so darila, me obdarile s cvetjem in mi v slovo celo zapele pesem. Bila sem ganjena. Kajti rada sem bila med njimi in nisem se pritoževala nad delom. Pred upokojitvijo sem imela celo manjšo krizo. Večkrat se mi je sanjalo, da sem zamudila na delo.«

In s čim se ukvarja Pavla po upokojitvi? — Še vedno je zelo mladostna, vedra, nasmejana in optimistična. Pove, da ji ni hudo in da je na srečo tudi zdrava. Precej se ukvarja z ročnimi deli. Zlasti rada pleče — zase, za hčerke in vnuke ter za številne znance. To ne dela toliko iz nuje, temveč ker jo takšno delo veseli.

Nekaj svojih izdelkov mi je tudi pokazala in moram priznati, da so zelo okusno izdelani. Tako kot je tudi izredno okusno opremljeno njeno stanovanje. Nekaj v njeni sobi pa me je sploh posebno pritegnilo. V spalnici ima na trodelni omari celo zbirko otroških igračk — punčk. Nekatero so ji ostale še od njenih hčera, druge so od vnukinj ali pa od otrok, ki jih je varovala. Kakšno posebno lepo pupo si je kupila sama. Eno pa je celo prejela za darilo, ko so znanci zvedeli za to njeno zbirateljsko žilico.

Pavli ni nikoli dolgčas. Življenje si je organizirala tako, da je vedno aktivna, kar jo ohranja mladostno. Prenekateri popoldan pospravlja pri neki zdravniški družini v Črnučah ter pri nečakinji. Marsikdaj priskoči na pomoč svojim otrokom. Poleg tega obdeluje tudi majhen vrtiček, na katerem pridelava nekaj zelenjave. Tako lahko od pokojnine, ki skupaj z borčevskimi leti znaša trenutno 200.000 din, tudi nekaj malega prihrani.

Zelo rada kolesari. Vožnja s kolesom v Črnuče in nazaj ji ne dela problemov. Pravi, da gre poleti vsak dan na kolo. Zgodaj spomladi in pozno jeseni pa tudi izrabljuje vsak lep dan za kolesarjenje. Da si razgiba za stale mišice.

Ko sem zaključila obisk pri Pavli, sem ugotovila, da tretje življenjsko obdobje sprejema vedro in optimistično. Zaveda se, da jo le aktivnost ohranja pri močeh. »Uživam v delu, ki si ga izbiram sama, pa tudi v brezdelju, kadar si ga zaželim. Če bom še vnaprej tako zdrava kot sedaj, se od načina življenja, kakršnega sem si ustvarila, ne mislim oddaljiti. Delala bom tisto, kar mi bo všeč.«

MOČNA ŽELJA PO ŽIVLJENJU V ROJSTNI HIŠI

Upokojenka Induplati, ki se je v Domu upokojenecv k pogovoru pripeljala na invalidskem vozičku, je Štefka teta. To je **ANGELA CAJHEN**.

Angela se je rodila leta 1910 v Depali vasi. Na domačiji je sedaj poročena njena sestra. Zaposlila se je že pred vojno, v Ljubljani in Kamniku. V Induplati pa je bila od leta 1939 do leta 1960, ko se je upokojila. Sedaj je upokojena 27 let. Toliko, kolikor let je hodila v tovarno na »šiht«. V Induplati je bila tkalka. Opazila sem, da ropot ni pustil večjih posledic na njenih ušesih, saj je le delno naglušna.

Kako si Angela krajša dolge dneve v Domu? »V Domu sem skorajda pet let in pol. Z oskrbo sem zadovoljna. Hrana je seveda različna. Velikokrat dobra, včasih pa tudi slaba. Brati ne morem veliko, ker mi nagajajo oči. Le **KONOPLAN** vedno preberem v celoti. Na vozičku se sprehajam po Domu. Včasih se s pomočjo bergel spravim na noge, vendar me le-te slabo ubogajo, zato sem rajši na vozičku.«

Pokojnina, katero prejema Angela, je kar visoka, ker ima dovolj delovnih let za polno pokojninsko dobo. Tudi žepnina je dovolj velika. Vendar nima velikih želja, tako da zadostuje za njihovo uresničitev. Le ene želje ta žepnina ne more uresničiti, pa tudi celotna pokojnina ne. Ta je namreč prevelika oziroma je sploh ni možno plačati. »Rada bi šla domov!« pravi in se z dolgim pogledom ozre naprej po meni, potem pa v smeri njene rojstne vasi.

STARANJE JE EDINI NAČIN ZA DOLGO ŽIVLJENJE

S tem pregovorom je moj obisk zaključila upokojenka **DANICA PAVLIN iz Domžal**. Resnično se ji pozna, da sprejema življenje po upokojitvi z vedre, optimistične strani. Številni hobiji, delo v domačem gospodinjstvu, zlasti pa potovanja v tuje kraje jo tako zelo zapolnjujejo, da zlepa ne bo ponovila za pesnikom: »... prijazna smrt, predolgo se ne mudi...« Po njenih načrtih, ki jih ima za prihodnje, bi ji prej pripisali najstniška leta, ki kar naprej nekaj snujejo in načrtujejo.

Danica je upokojena dobrih sedem let. Prej je prek 30 let delala v naši delovni organizaciji. Ima končano gimnazijo in abiturientski tečaj na nekdanji Trgovski akademiji v Ljubljani. V Induplati je bila spočetka zaposlena v komerciali. Zatem je delala pri izvozu, nazadnje pa pri uvozu.

Svojih let v Induplati se rada spominja. Delo je opravljala z veseljem. Kadar se ga je nabralo zelo veliko, je nosila »papirje« domov, tako da je bilo naslednje jutro ali do določenega roka vse narejeno.

Od dogodkov, ki se neposredno nanašajo na delo, se Danica rada spomni uvoza strojev. Povedala je, da so nekoč pred novim letom klicali iz carinarnice, naj pridemo po stroj, ki je tam ležal dlje časa, nezapakiran. V tovarni so ga imeli že za izgubljenega, pa je bil le založen na carini, tako da se je nazadnje vse srečno izšlo.

Tudi časov re-exporta sogovornica ne more pozabiti. Ta tuji izraz pomeni, da nam je tovarna iz Češke pošiljala vagone z blagom, katerega je potem prodajala na zahod pod imenom Induplati.

Ko je delala še v komerciali, je sodelovala pri modnih revijah na Gospodarskem razstavišču, spočetka pa so bile v Unionski dvorani. Čeprav so se modne revije odvijale vsako leto, je bilo vedno kaj novega in zanimivega.

Ena od posebnosti, ki so se dogajale v povezavi z Daničinim delom, je bilo pobiranje koloradskega hrošča na menageškem polju. Nam mladim zveni to nelogično. Le kaj ima opraviti koloradski hrošč s proizvodno dejavnostjo naše tovarne! — Danica je zato to podrobneje opisala: »V petdesetih letih se je v Sloveniji na krompirju pojavil koloradski hrošč, ki lahko uniči precej pridelka. Ker takrat še nismo imeli škropiva zoper njega, so se izvajale delovne akcije, v katerih so organizirane skupine hodile po njivah in ga pobirale. Tudi iz naše tovarne smo se mladi eno ali dve leti udeleževali teh akcij. Hrošče smo nabirali z golimi rokami v košare na vročem junijskem soncu. Nad tem se nismo pritoževali, ker smo bili prepričani, da naše akcije ohranjajo pridelek krompirja.«

Danica pa ni bila z Induplati povezana samo na delovnem mestu, temveč se je tukaj udeleževala tudi na športnem in kulturnem področju. Bila je aktivna

Danica Pavlin iz Domžal.

članica v tovarniški dramski skupini, s katero je gostovala ne samo v naši dvorani temveč tudi po odrih v okoliških krajih (Domžale, Motnik). Ker je rada igrala namizni tenis, se je priključila ekipi tenisačic in enkrat celo tekmovala v Domžalah.

Pred veliko leti je Induplati nekaj let, drugo soboto v decembru, prirejala interne gala družabne prireditve s plesom, kar so imenovali TEKSTILIADA. Danica se spominja zlasti tistega plesa, katerega se je udeležila v obleki, ki ji jo je poslala sestra iz Amerike. V skromnih povojnih časih je v njej zelo izstopala. Tudi ples, na katerem je pela Marjana Deržaj, na odru pa si je slavna pevka celo odlomila peto pri čevlju, je ostal nepozaben. Pa še prenekateri utrinek iz mladih let, le da ena številka Konoplana ne more vseh zajeti.

Med drugim je sogovornica omenila tudi to, da se je vozila na delo s štirimi različnimi vrstami prevoznih sredstev. Uporabljala je kolo, se vozila z vlakom in avtobusom, nazadnje pa z osebnim avtomobilom. Odvino od tega, kako je napredovala znanost oziroma kako hitro so se novi tehnični dosežki širili med množice.

Že v uvodu sem omenila, da ima Danica različne hobije. Kuhanje, pomoč hčerkinini družini in ukvarjanje z vnuki je bolj nujno delo. Vendar sogovornica ne misli tako. Poleg vsakodnevnih opravil najde dovolj časa, da zadovolji svoje osebne potrebe. Rada bere knjige. V stanovanju ima precejšnjo knjižnico, tako da lahko vsak trenutek vzame v roke katero od njih.

Še rajši kot z branjem pa se Danica zaposli z reševanjem križank. Pravi, da gre pri tem vedno do konca. Rešene križanke in druge nagradne igre potem tudi odpošlje. Velikokrat je bila nagrajena. Zreb v STOPU ji je omogočil enotedensko bivanje v Varaždinskih Toplicah. Pri DELU je bila izžrebana trikrat — enkrat je teden dni preživela v hotelu Kompas v Slovenj Gradcu, drugič tri dni v Bohinju, tretjič pa je odšla v Padovo in Benetke.

Najbolj pa so Danici pri Srcu POTOVANJA V TUJE DEŽELE. Videla je velik del sveta. Takoj po upokojitvi je potovala v New York, kamor jo je povabil brat. Bila je še v Italiji, Grčiji, Španiji, Rusiji, Tuniziji in drugje. »Glavni namen mojih potovanj, ki potekajo večinoma prek turističnih agencij, je ogled zgodovinskih znamenitosti obiskanih krajev. Ker želim o deželi in mestu, ki ga obiščem, vedeti čimveč podatkov, si pred odhodom ogledam knjige z opisom krajevnih zanimivosti. Tako laže razumem razlago vodičev pri ogledu raznih znamenitosti. Na potovanjih doživim veliko lepega. Letos sem bila v Tuniziji tudi v ogromnem pomarančnem nasadu. Zrele pomaranče, ki sem jih sama utrgala z drevesa, so bile veliko okusnejše od tistih, ki jih kupujem v trgovinah.«

Iz vseh krajev, v katerih je Danica bila, ima doma pestro zbirko spominkov. Razni kipci, vaze, slike, fotografije, prtički in druge krajevne zanimivosti jo spominjajo na prehojene poti in družbo, s katero je potovala. Kadar sogovornica nima nobenega opravka in bi morda zapadla v malodušje, jo ogledovanje teh spominkov povsem razvedri. V spomin si prikljče preživete dogodke, zatem pa že dela načrte za naslednje potovanje. To nenehno snovanje jo ohranja mladostno in vitalno, z voljo do življenja.

Še nekega hobija, katerega goji Danica že dolga leta, tudi pri upokojitvi ne opusti. To je obisk opernih in dramskih predstav. Ko je bila mlada, so se v Ljubljano na predstave vozili celo s tovornjakom. Tudi zdaj ima abonmaje za ogled predstav v ljubljanskih kulturnih ustanovah. Tem zvrstem umetnosti pa posveča pozornost še po televiziji.

Skratka, Danica po upokojitvi v glavnem nadaljuje dejavnosti, ki jih je počela že vse življenje. Nekaterim se posveča še v malo večji meri. Večina od njih je seveda odvisna od zdravja («na srečo sem še zdrava,» je potrkala s prstom po mizi, »zadnjih deset let dela nisem bila nikoli v bolnišnici») in tudi denarnih zmožnosti. Finance pa jo zaenkrat ne pestijo prebudo, saj po moževi smrti prejema njegovo pokojnino, ki je ugodnejša od njene in je znašala v zadnjem mesecu

okrog 260.000 din. Ker ni razvajena, ji uspe s tem denarjem zvezati oba konca meseca, pa še za zadovoljive osebne interese ga nekaj ostane.

BOLEZEN SPREMENI VEČINO NAVAD

V prostorih nekdanje ambulante v Zg. Jaršah 24 prebivajo tri stanovalke. Dve delavki sta upokojeni, ena pa še dela v Induplati. Obiskala sem obedve upokojenki. Poleg Pavle Matičič sem bila tudi pri ZINKI MUŠIČ.

Zinka je rojena leta 1933. V Induplati se je zaposlila leta 1950. Upokojila pa se je leta 1975. Čeprav nerada, je morala v pokoj iz zdravstvenih razlogov. Nenehne težave s hrbtenico so jo močno ovirale pri delu. Osemnajst let je delala v tkalnici, preostali čas pa je bila premeščena v predilnico. Dlje ni mogla več zdržati. Neznosne bolečine so pustile sledove na njenem obrazu, ki je po letih še precej mlad, vendar pa zaznamovan od neštetihih prečutih noči in številnih obiskov pri zdravnikihi.

Rahlo zdravje Zinka onemogoča ukvarjanje s posli, ki bi ji dajali kakršenkoli dohodek. Pokojnina pa je nizka. Trenutno znaša le okrog 110.000 din.

Kako se Zinka preživlja s tem denarjem? »Vse potrebe sem zelo skrčila in omejila. Privoščim si le najnujnejše — hrano, kurjavo. Novih oblek ne kupujem. Včasih si kakšno novo jopico ali pulover napilem, da je ceneje. Kadar nimam pretiranih bolečin, pletem tudi za hčerko. To pa je malokrat, ker mi zdravje vse bolj nagaja. Zato se ukvarjam v glavnem le s kuhanjem. Seveda svoje stanovanje tudi pospravljam, toliko moči vedno zberem. Veliko se družim s sestanovalkama, s katerima skoraj vsak dan pijemo kavico.«

Ko je bila mlada, je bilo seveda drugače. Težav z zdravjem ni bilo. Svet je bil takrat bolj pisan in še ob deževnih dneh je sijalo sonce. Zinka pa je bila aktivna na različnih področjih. »Delovala sem v mladinski organizaciji. Velikokrat smo odhajali na izlete. Najbolj se spominim izleta na Vršič. Tudi kolesarila sem mnogo. Ljubila sem počasno vožnjo s kolesom, ko sem lahko ogledovala okolico. Ni bilo kraja, kamor ne bi prišla s kolesom. Zlasti velikokrat sem obiskala domače. Doma sem blizu Izlake, tako da je bila vožnja kar dolga, vendar mi ni delala težav. Vozila sem se po Moravški dolini, ki se mi je ravno zaradi teh voženj zelo priljubila. Sedaj ne grem več na kolo. Zdravnica mi je kolezarjenje po nekem nenadnem padcu s kolesa celo odsvetovala. Kamor grem, se sedaj peljem z avtobusom, vlakom ali avtom, v trgovino grem peš, najraje pa sem doma,« je del svoje preteklosti in preživljanje sedanjosti opisala Zinka. Mi pa ji želimo, da se ji zdravje ne bi poslabšalo. Čeprav ne more na kolo, je veliko vredno, da jo vsaj noge ubogajo. Četudi ne na daljše proge.

Zinka Mušič iz Zg. Jarš.

JUTRANJI SPREHODI OHRANJAJO MOČ

Večina upokojencev, katere sem obiskala, uživa sadove svojega minulega dela vsaj nekaj let, če že ne desetletij. Seveda pa aktivni delavci odhajajo v pokoj vsak mesec. Zato je med upokojenci nekaj takšnih, ki so po tem stažu še zelo mladi in se spremenjenemu načinu življenja še privajajo. Ker je ravno tako zanimiv proces vživljanja v svet drugačnega tempa življenja, sem obiskala **MAJDO ŠKRINJAR iz DOMŽAL**, ki je upokojena dobrega pol leta.

Majda, naša višja medicinska sestra, je z vsakodnevni prihajanjem na delo prenehala sredi letošnjega januarja. Pravi, da je tista uradna upokojitev nekoliko krajša, saj traja še od 1. marca. Vendar ji je bivanje doma podaljšal celoletni dopust.

Čeprav je Majda rada ostala doma, pa se še velikokrat spomni na tovarno. »Ne morem pozabiti ‚mojih‘ delavcev,« pravi. »Kadarkoli srečam znanca iz Induplati, ga ogovorim in povprašam po vzdušju v kolektivu, s katerim sem zelo dolgo živela. Moje delo je bilo takšno, da sem imela veliko stikov z ljudmi. Rada sem bila z njimi. Zato ni čudno, da me še vedno zanimajo dogodki v tovarni.«

»Poglejta, dekleti,« je pozvala naju s socialno delavko, »svoje spomine na Induplati pa sedaj ohranjam tudi tako, da kuham in strežem kavo v skodelicah, ki sem jih uporabljala še v svoji pisarni.« In res nama je postregla dišečo kavo v tistih skodelicah, v katerih sva jo nekajkrat spili še takrat, ko je delala. Le da je bila sedaj veliko boljša. Vendar ne zato, ker bi jo Majda znala sedaj bolje skuhati. Prej zaradi tega, ker jo sedaj ni kuhala v naglici, temveč počasi, z občutkom za dober okus. Počasi je zajemala smetano z zavrete kave in jo zlila v tri skodelice. Potem pa smo kavo ob pogovoru počasi popile. Morda je bila tako zelo dobra tudi zato, ker je nismo na hitro zliše vase tako kot v službi, kar bolj škoduje kot koristi, saj se usede na dno želodca in ga otežuje.

Kadar je Majda v času, odkar je upokojena, obiskala sodelavce v Induplati, je vedno dejala, da doma ne miruje. Vedno nekaj počne. Sprehodi s psičkom, kuhanje, ukvarjanje z vnuki, pospravljanje po stanovanju, raznovrstni obiski — vse to sedaj zapolnjuje njene (kratke) dneve. Na dan obiska sva jo našli sredi dela. Čeprav je bilo sredi tedna, je pospravljala po stanovanju, malo pred najinim prihodom pa je razobesila oprane zavese, tako da je sobo preveval vonj po čistilih. Spremljala jo je glasna glasba iz radia. Na vsak njen korak pa je budno pazil psiček Bor, ki je takoj zacvilil, čim je zapahnila vrata za seboj.

»Čeprav vedno nekaj delam, pa nisem vsak dan tako aktivna kot danes,« je pričela Majda. »Ob lepih dnevih ne izpustim sprehodov po okolici Domžal. Največkrat združujem prijetno s koristnim — torej sprehod

Majda Škrinjar iz Domžal.

s psom in nakup v trgovini. Neštetokrat greva z Borom na sprehod po drevoredu ‚88 lip‘ ob Kamniški Bistrici. Ali pa narediva še malo daljšo pot, ki pelje mimo teniškega igrišča, Polža, Toka in nato prek centra Domžal domov, v bližino Heliosa. Ob posebno lepem vremenu greva s psom po ‚partizanski poti‘. Tako sem jo jaz poimenovala. To je pot čez virški most, mimo šole Josip Broz Tito, do trgovine v Grobljah (sedaj bo pot krajša, ker bodo odprli tudi trgovino na Rodici) in nazaj domov. Ti sprehodi me prijetno poživljajo, tako da sem potem lažje v sobi — ob branju knjig in pletenju. Kadar pa pazim na vnučke, te dejavnosti običajno odpadejo. Otrok namreč zahteva večino pozornosti zase. Popoldneve pa rada preživim na gradbišču hčerkinine hiše.«

Vidimo, da je Majda še vedno takšna kot je bila. Vedno nasmejana, sproščena in aktivna. »Na začetku, ko sem se odpočila od delovnih naporov, me je celo prišlo, da bi šla nekam delat. Za štiri ure na dan. Pa ne v svoj poklic, raje pospravljat in čistit. Vendar za te misli sedaj ne najdem več časa. Dolgčas mi ni nikoli. Včasih je dan celo prekratek.« Takšen tempo, hiter in enakomeren, bo Majdo še dolgo ohranjal mladostno in vitalno.

ZAHVALA

Ob boleči smrti mojega očeta **JOZETA DRESCARJA** se iskreno zahvaljujem vsem, ki ste mi izrekli sožalje in mi nudili pomoč.

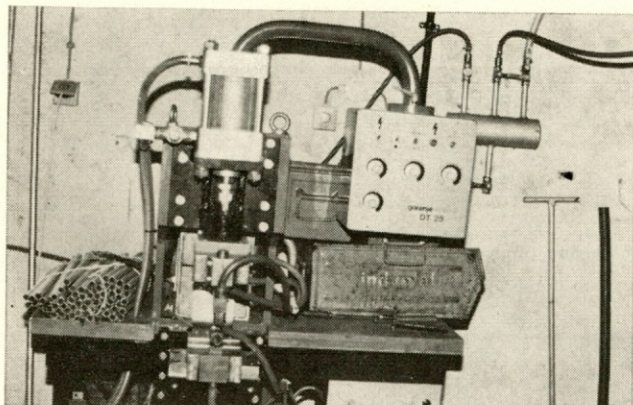
Hčerka Majda z družino

Vsem sodelavcem in sodelavkam OE tkalnica (pripravljalnica, tkalnica in čistilnica blaga) se toplo zahvaljujem za darovana sredstva, ki sem jih dobil ob naravni nesreči, ki me je doletela.

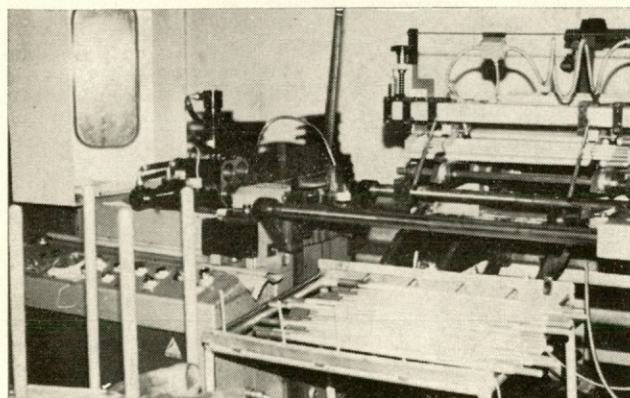
Prisrčno se zahvaljujem za darovani znesek tudi vodstvu oziroma samoupravnim organom delovne organizacije.

Se enkrat iskrena hvala!

Horvat Branko

Preden so začeli v tozdu Konfekcija proizvajati turistične šotore in prigrade Kvarner, smo morali kupiti stroj za točkovno-oporno varjenje.

Od februarja dalje v Radomljah tanjšajo Al cevi na novem stroju Pedrazzoli, ki opravi delo trikrat hitreje kot stari stroji.

ZELIM, DA DOBER BI OSTAL

»Kako sreče naj odprem ti vrata?«
so se spraševala tvoja usta zlata,
ko si bral mi iz oči,
da me srce boli, boli.

Ko so najine oči se srečevale
so se v meni vroče želje vžgale,
se rodil je sladek up
a zdaj je tu obup, obup.

V meni pustil si nešteto bolečin
saj zamē si najlepši cvet planin;
a žal si cvet,
ki ni za mē poslan na svet.

Vidim te, kako ob meni stojiš
in v zvezdnato nebo strmiš
in meni je neskončno žal
ker ne boš z menož ostal.

Saj jaz te hočem razumeti,
a srce ne neha me boleti,
ko pogled odhaja ti v daljavo
in v meni pušča sled krvavo.

Ko ljubezen je le prazen up postala,
še vedno sva prijatelja ostala,
in ti morda si moje želje čutil,
a ljubezni nisi, nisi slutil.

Si dobro želel mi kot brat,
a sreče nisi mogel mi odpreti vrat,
ker srce je še preveč čutilo,
da bi vezi, okove prelomilo.

Zdaj pa ljubezni v srcu nič več ni
in spomin na tebe že blede.
A jaz želim, da dober bi ostal
kot si bil takrat, ko mene si spoznal.

KATARINA LETNAR

Štefan Ivanuša, transportni delavec iz tozda Konfekcija, se trikrat letno takole loti košnje zelenic znotraj tovarniške ograje v Radomljah. Čeprav travo pokosi tako gladko kot kosilnica — sam pravi, da mu je to v veliko veselje, pa kosilnica, kakršno imamo v Jaršah, tudi v Radomljah ne bi bila odveč. Izposojanje pa bi moralo biti prej izjema kot pravilo.

ZAHVALA

ob smrti najinega očeta
MIHA KRALJA
upokojenca Induplati
se iskreno zahvaljujema **DO**
INDUPLATI za venec, vsem
sodelavkam in sodelavcem pa
za izraze sožalja in denarno
pomoč.
Hvala vsem, ki ste ga tako
številno pospremili na njegovi
zadnji poti.
Zalujoča Janez in Miha

ZAHVALA

Ob smrti moje drage mame
ANDELE BOLARIC
se vsem iskreno zahvaljujem
za izraze sožalja, sodelavcem
iz skladišč pa tudi za denar,
za sveče.

Štefka Ivanjko

ZAHVALA

Ob nenadni smrti
dragega očeta
JOSIPA MAKUCA
se iskreno zahvaljujem vsem
za izraze sožalja. Posebna hvala
sodelavcem obratov kon-
fekcije v Radomljah.
Gordana Gardašević
z družino.

